

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми варвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Входить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5^{1/2} год. пополудня.
 Редакция, администрация і експедиция «Руслана» при ул. Бессольских ч. II. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцена в Агенції Соколовского в насажі Гавманова.
 Рукописи звертає ся лише напередне застереженя. — Рекламні неопечатані вільні від порта. — Оголошеня значайні приймають ся по пні 20 с. від стрічки, а в «Надсілці» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Передплата
 на «РУСЛАНА» вносять:
 з Австрії:
 за цілий рік . . . 20 кор.
 за пів року . . . 10 кор.
 за чверть року . . . 5 кор.
 за місяць . . . 1.70 кор.
За границею:
 за цілий рік: зі щоденною
 відсилкою 7 доларів, або 12
 рублів; з відсилкою двічі
 в тиждні 5 1/2 долара, або 10
 рублів; з відсилкою що субо-
 ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
 Поодинокє число по 10 сот.

Політика укр.-руського парламентарного клубу.

(Дальше).

З великим одушевленем і з великими надіями ішли рускі послы до першого народного парламенту а свої надії покладали на те, що з німецькими вольнодумцями і иншими дрібними опозиційними групами та з соціал-демократами утворять они велику опозиційну більшість і будуть правительству диктувати свої домаганя. Тимчасом, як ми вже вчера зазначили, сі обчислення не дописали. Передовсім виступлене москвєфілів було першою познакою неоднорідности клубу і його внутрішньої немочи. Відтак виявило ся, що посольська палата «народного парламенту» зовсім не ставить ся так опозиційно супроти правительства, як се з розмаху підчас виборів до держ. ради можна було сподівати ся. Навпаки, великі сторонництва ішли на взаводи, що би стати правительственними, так, що в дійсности правительство не зустрічало ся з опозицією, а переогодом утворила ся парламентарна більшість з християнських суспільників, чеського і славянського союзу, польского кола, німецького национ. союзу і італійскої унії. Соціал демократичний союз і руский клуб остали поза скобками сеї більшости.

Прийшли на чергу наглі внесеня руского клубу в справі галицьких виборів, а руский клуб сподівав ся віднести при сій нагоді бодай «моральну побіду».

Тимчасом навіть німецькі поступовці і вольнодумці голосували проти руских вне-

сеня про галицькі вибори а внесеня д-ра Трильовского, що би отворити розправу над відповідію міністра Кляйна, не підперли навіть всі соціалісти. Переповнені расовою і клясовою ненавистю промови пп. Будзиновского і Трильовского (про суху вербу і Сян — опісля сі місця вичеркнено з стеногр. протоколу) ішли понизше звичайного парламентарного по-зему і настроїли неприхильно до руского клубу навіть тих, що відносили ся приязно до Русинів.

Таке положенє руского клубу довело крайні его живла до такого роздратованя, що видались їм начеб они опинили ся на вічу в Косові або в Делятині і затагнули «Ще не вмерла» і «Не пора», та тим привели і поважних членів клубу прилучити ся до сеї співаної демонстрації. Здавала ся лівому крилу руского клубу, що як раз таким співаним протестом звернуть бачність не тільки правительства і парламенту на Русинів, але що весь цивілізований світ вступить ся тепер за Русинами; що руске питанє стане тепер актуальним і що клубови тепер буде можна осягнути ті домаганя, які він поставив був з почном сесії правительству.

Так ждало ся, та не так склало ся. Сей співаний протест, як назвали его німецькі дневники, підорвав вельми повагу руского клубу а оден з німецьких послів висловив ся: «die Ruthenen haben heute das Todtenlied auf ihre parlamentarische Reputation gesungen» а навіть соціалістична Arbeiter Ztg, котра відносила ся звичайно прихильно до Русинів, відозвала ся так про сю подію: «Ob diese Demonstration hier am Platze war und ob gerade diese Art der Demonstration glücklich gewählt

war, ist freilich mehr als zweifelhaft».

Весь настрої посольскої палати першого «народного парламенту» був такий, що би перед світом показати, що парламент загальних виборів є спосібний до широкої законодагної роботи, до переведеня суспільно-політичних реформ і тому всяке спинованє законодагної роботи, всяке нарушуванє регуляміну зустрічало ся з острим осудом палати. Нічого отже дивного, що палата, котра в такій співаній демонстрації добачила нарушенє регуляміну, а як Narod. Listy висловили ся, навіть під терору, відвернула ся від руского клубу і се був почин до відокремленя его посеред парламентарних сторонництв палати.

Навіть «приятель Русинів», як себе в Ukrainische Rundschau назвав провідник соціалістів, Пернерсторфер, осудив таку тактику руского клубу.

Коли отже ся співана демонстрація настроїла так неприхильно до руского клубу посольську палату а навіть крайні єї сторонництва, то друга демонстрація руского клубу з розбиванем пультів під проводом д-ра Льва Бачиньского, котрий куснем розбитого пульта влучив і зраив посла Бенковича, а відтак виправив ся, що се стало ся случайно, підорвала вже зовсім повагу руского клубу в посольській палаті. Дармо намагали ся пп. Василько і Романчук ублагати прощення і вибаченя за ті бруральні поступки крайних загорілиців, але поваги клубови не привернули. Виявило ся наглядно, що можна бути добрим агітатором віченим, здобути в широких верствах народних 16 а навіть 20.000 голосів, а мимо того бути не тільки парламентарним недорікою але навіть прямо

О. Ник. Садовский.

Про значіне Папства в історії людства.

II.

А коли звернемо увагу на обнову всіх народів, що прийняли віру Христову, коли приглянемоь тому поступови їх на кождім полю, коли придивимо ся, що так скажу, переверотами, регенерації етатній, культурній, суспільній, економічній... то переконаємо ся, що і се була заслуга виключно римських Папів.

Приглянемо ся Римови, яким він був, коли св. Петро до него прийшов.

Рим був тоді центром культури — се правда, але заразом і осередком найбільшого зіпсутя, погани та морального плюгавства. На релігійнім полі занепад був великий, бо Римляни около 3.000 ріжних божків почитали. Етика була тоді низше нулі. — Ледви кількадесят тисяч було вольних людей, а всі прочі раби-невольники без найменшого значія, без жадних прав. Руками своїми кормили вони своїх властителів, а тілом або звірів в ігрищах, що би забавити видців, або риби в морю, що би останні були смачнійші...

Над Римом володів Нерон, цісар убійник рідної матери, палій і все, що тільки злого можна собі подумати. Оліцетворений злочинець...

Так жило ся в Римі. А поза Римом не було ліпше. Народи, чи східні, чи західні були всі

напів дикі, з варварськими звичаями і обичаями. Майже всюди володіли неволя, здоптанє прав і достоїнства невісти, торговля людьми, кровава месть, гнет і нужда...

Такий світ треба було перемінити на ліпше, переобразувати, та обновити...

Хтож міг підняти ся сеї роботи? Хто схотів?

Нікого такого не видимо в середних віках, тільки одні наслідники св. Петра Папи римскі, они підняли ся сеї праці... Против неволі виступали они, аж доки не щевла з лиця землі. Ігрища глядiatorскі знесли. —

Против деспотизму і тиранії цісарів виступали Папи пригадуючи їм обовязки супротив підданих.

Бідних, гнетених і давлених брали в оборону, як читаємо про папу Григорія I.

В случаях незгоди і боротьби цісарів та королів накликували Папи до заключеня мира; а коли се не помагало, коли князі безнастанними боротьбами взаїмно себе мордували, та краї нащили, тоді завели Папи «мир божий» treuga Dei; силою якого заборонено було війну вести від середи до поведілка рано. А коли і се не помагало, з Церкви виклинали...

Против торговлі людьми виступали та боронили прав і достоїнства людского Індиян — як се робив Павло III. (1547) а що до мешканців Африки передпоследній Папа Лев XIII.

На полю культурнім закладали Папи всюди школи, почавши від найнижших аж до найвищих.

Університети освовали — Александер III. (1159—1181), Гонорий IV. (1285—1287), Климентий V. (1304—1370), Григорий XIII. (1572—1585). Сімдесять університетів повстало, коли не з порученя, то за радою і помічю римських Папів...

Чияж се заслуга, що уратовано цілу клясичну літературу?

На полю штуки. Будова храмів чудових, архітектура, різьбарство, малярство, се все діло виключне римських Папів.

З Риму йшли прикази не тільки ширити віру Христову, але і дбати про інтелектуальне і матеріальне піднесенє народів.

Правда, що істория наводить нам імена цісарів, королів, князів, що доконували великих і важних діл, що великі заслуги поклали біля піднесеня своїх країв і держав, то однак багато з сего доконували они за порадю Папів.

Послухаймо, що пише історик не католи, а протестант Гердер: «Wen alle christlichen Kaiser- Königs- Fürsten- und Ritterstämme ihre Verdienste vorzeigen sollten, durch welche sie ehemals zur Herrschaft der Völker gelangten; so darf der Dreigekehrte in Rom... sie alle mit dem Kreuze segnen und sagen: Ohne mich wäret ihr nicht geworden; was Ihr seid».

(Конець буде).

швидником, що більше заподіє лиха і кльоби і народи в його змаганях, як принесе хісна. Руский клуб побачив себе відокремленим в палаті і сего вже не затаював навіть в часописах і на вічах.

(Дальше буде).

З нагоди з'їзду української молодіжи

У Львові висловив д. Горленко в київській „Раді“ деякі влучні погляди, з котрих ми депо наведе. Тепер ще для доповнення подаємо вмістки з дальшої его статі. Він застановляє ся над значним молодіжним в народнім житті взагалі і над потребою підготовки еї до сей задачі, яку она колись повинна буде виконати і пише ось як:

„Роля української молоді в українському духови тепер на стілько важна, що про се вартоб говорити більше, ніж говорило ся у нас досі. Трагедія українського сучасного життя як раз тепер і лежить в тому, що старе наше покоління 80-ки і 90-ки починає помало сходити зі сцени. А молоді, їх діти, ще не вбралась як слід в пір'я, ще не стала по людски на ноги. Правда — минає якийсь рік і молоді парости дадуть буйні стволі й віти. Правда — навіть там, де тепер молоде стикає ся з старим життям, перемога в конкуренції лишає ся на стороні молоді. Пригадаймо хочби останніх два зїзди, де російським Українцям доводилось фігурувати і навіть приймати діяльну участь — зїзд славянської молоді в Празі і зїзд українських просвітних організацій у Львові. Туди, в далеку Прагу, де наша молоді вперше мусіла виступити перед чужинцями, від української молоді з Росії прибуло більше ніж з Галицкої України. Що наша молоді там робила і як виступала — се для нас тепер не так важно. Важно те, що в неї стало енергії і сил на таке „виступлення“. І порівняйте друге „виступлення“ у близькому і рідному для нас Львові, на близькому і дорогому для нас сьвяті української „Просвіти“. На сьому сьвяті мала демонструватись стара генерація російської України. І ось на кілька сот Галичан — з російської України ледви набрав ся десяток делегатів, і то представники молоді склали більшу половину, омиж вели й перед у справі.“

Д. Горленко висловив надіі, що чисельно українська молодіж (себ то у Росії) викаже ся великим успіхом на зїзді. Одначе его непокоїли інші справи, чи та молодіж сповнить як слід задачу, яку повинна би довершити. І тут насувають ся ему поважні сумніви, котрі він висловлює ось як:

„Мене жахає одно в ньому — як би сила старого трафарету, повага до старих зїздових програм не задушала молоду енергію. Боюсь, що на зїзді буде панувати Торічеліва порожеча, будуть довго і нудно балакати про те, що і далі бажано булоб досягнути для українського народу і забууть поміркувати про те, якою дорогою найкраще досягти того блискучого ідеалу. Боюсь, що європейська манера глушити тиме суспільство довжезними резолюціями захопить і російських Українців. І в весь час їх піде на умотивоване с их резолюцій. В Европі, де над урядами справді панує глас народа, і контролює їх діяльність, диктує їм програму завтрішнього дня — сї резолюції може мають практичне значінє — у нас же они більше скидають ся на глас вопіючого в пустині, від котрого не тільки стїни ериховські не здвигнуть ся, а навіть власні „фортеци“ не задрожать. В результаті трьох- або чотирох-дньовного впрівання може вийти одне сміхотворне „сотрясеніє воздуха“. Бо якіб чудові постилю не були ті резолюції, їх доля буде незавидна — глухий відгомін під низькими тадушними стелями в української преси та й годі. Чекати, щоб постанови нашої шкільної молоді й справді звернули на себе велику увагу європейської громадської думки, булоб і сьмішно і дивно.“

„Не на резолютивний бік роботи зїзду вартоб звернути нашим молодим товаришам свою енергію а глянути красше „в корень вещи“, так би мовити в методіку і техніку національної

роботи галицких і російських Українців та їхніх змагань за кращу долю“.

Отут д. Горленко нагадує некую справу, яку повинна мати на тямці укр. молодіж:

„Кому не відомі ше потреби середньої та вищої української школи? І через те мені здаеть ся, що наша молодіж замість виробляти й шліфувати задалегідь резолюції, засуджені на смерть в Леті, мусить краще звернутись до внутрїшньої роботи над самими собою.“

Бажаючи, щоб молодіж з України підготовляла ся до народнього життя, до праці коло подвигнення культурного нашого народу, висловлює д. Горленко і про нашу галицьку молодіж ось які цікаві замітки:

„Але і галицкі товариші не без великих дефектів. Галицкый студент крім спеціального підручника і щоденної газети, часом бульварного типа більше не звик нікуди заглядати. Широке європейське і між иншим російське красне письменство, благородне мистецтво не про нього сотворені. Йому бракує тої широкої гуманітарної освіти, в жертву котрій часто-густо наше студентство закидає свою спеціальну науку. Зле друге, але й перший дефект не менший. Бо й без того і без другого не можна бути цілком продуктивним, добре освіченим робітником на полі рідної культури“.

Побоюваня д. Горленка справдились, бо дійсно вийшли шумні, високопарні резолюції, великих слів велика сила та й більш нічого.

Інспектори староств.

На основі уповажнення міністра внутрїшних справ — намісник поручив д-рови Адамови Федоровичеви, ц. к. радникови двора і унавітелеви староства в Кракові, як делегатови намісника, інспекцію староств: в Хшанові, Бялій, Живці, Вадовицях, Подгужу, Мисленцях, Велічці, Бохні, Лімановій і Новім Торі; Йосіфои Лянікевичеви, ц. к. радникови двора і унавітелеви староства в Перемішлі, як делегатови намісника, інспекцію староств: в Березові, Стрижові, Рапіві, Кольбушовій, Ніску, Ланцуті, Пшеворску, Ярославі, Цішанові, Яворові і Мостисках; Юлієви Прокопчицови, ц. к. радникови двора і унавітелеви староства в Станіславові, як делегатови намісника, інспекцію староств: в Долинні, Калущі, Богородчанах, Надвірній, Печеніжині, Косові, Сятынї, Кєломиї, Городенці, Бучачі і Товмачі“.

До сего зарядження ц. к. намісництво видало таку поуку:

Після організаційних постанов інспекція староств належить до круга діяльності намісника, який виконує еї через делегованих в тії цілі виших урядників намісництва. Та система могла вистати давнійше, коли аґенди політичної адміністрації, особливо ж намісництва, були без порівняня менші. Одначе в міру того, як ті аґенди зростали, відбуване періодичних інспекцій староств, конче потрібне для запевненя правильности та одноцілости їх урядованя, ставало щораз труднійше, а рівночасно і рідше, бо відірванє шефа департаменту намісництва від его урядованя в намісництві і висланє его на інспекцію, яка триває кілька днів, а на випадок обїзду більшого числа староств кілька тижнів, було получене з великою шкодою для его властивого урядованя в намісництві. Трудности зростали ще через те, що крім нормальних інспекцій треба було тих урядників часто делегувати до різних доходжень, спричинених виборчими протестами, інтерпеляціями в законодатних інституціях і жалобами на урядників староств, предкладаними безпосередно намісникови. На нормальну періодичну інспекцію, на інформованє і поучуванє урядників староства не було в послїдних літах спромоги делегувати виших урядників намісництва, наслідком чого терпіла адміністрація.

Щоб зарадити сій недостачі, намісник узискав минулого року окрему посаду радника двора при намісництві, якому поручив виключно інспекційні функції. Одначе при великім просторі краю сей спосіб, хоч дуже пожиточний, показав ся зовсім недостаточним. Число таких инспекто-

рів у намісництві треба би значно побільшити. Та така інспекція, сцетралізована в однім місці, мала би деякі негативні сторони. Інспектор, що приїздить зі Львова від часу до часу в далекі сторони краю і перебуває там короткий час, не може своєї задачі сповняти так добре, як інспектор, що урядує ближше і ліпше знає локальні відносини. Тому намісник, одержавши уповажненє міністра внутрїшних справ, постановив функції постійної інспекції староств поручити яко делегатам намісника, вишим адміністраційним урядникам, що урядують в головних містах краю.

Є план утворити сїм инспекційних округів. Поки що намісник назначив трех делегатів, як з оглядів фінансових, так і для того, щоб сїю інституцію найперше випробувати, заки она вповні увійде в житє.

Інспекційні функції привязані тільки до особи делегата, якому до помочи в управі староства буде доданий окремих секретар намісництва. Спосіб переводження періодичних инспекцій установляє докладно інструкція. В нїй містять ся між иншим постанова, що делегат, прибувши до староства, має повідомити начальників громад і старшин двірських обшарів про дві й години, в яких приймати ме сторони з просьбами та жалобами.

Делегат має складати звіт з відбутої инспекції намісникови і ставити відповідні внесеня, а також виконувати порученя намісника, видані на тїй підставі.

Хоч инспекційна функція є постійна і обіймає означений округ, то через те не повстає ніяка нова адміністраційна інстанція між староством і намісництвом.

Зїзд польської молодіжи

відбув ся в останних днях липця в Закопанім. Сумний стан шкільної справи в Польськїм Королївстві був головною темою нарад, роздумуваня з боку тих, що викликали там бойкот. Гляділи виходу з сего положеня. Головну роль грали там два табори: т. зв. поступовців (соціалїстів) і народних демократів (всепольків). Побоюване, щоб т. зв. поступовці не перелїцтували, збило всепольску молодіж із здорового становища і она пішла дальше в своїх змаганях, як сама навіть спершу думала, пішла дальше від своїх соціалїстичних противників в революційнім настрій. Дві найважнійші резолюції, ухвалені на зїзді, відносили ся до дальшого бойкоту шкіл в Королївстві і до учащаня польської молодіжи на російські університети. В першій резолюції зїзд висказує ся за дальшим бойкотом і висловлює переконанє, що удержанє его залежить передовсїм від скріплення революційного руху в цараті і від успішної боротьби в реакційно посеред польської суспільности“.

Що до учащаня польської молодіжи на російські університети перейшла всепольська резолюція, вимірена проти виїзду польської молодіжи на університети в Росії. Сїю резолюцію ухвалено 156 голосами проти 116 і длятого поступова молодіж внесла *votum separatim* з заявою, що она вважає „міродатною для себе директивою в справі виїзду до Росії резолюцію, яка лишає свободу вибору університету“.

Тим способом польська молодіж розбила ся на два табори, бо соціалїстична молодіж не узнала ухвали зїзду. Хоч всепольська молодіж мала більшість, однак побоювала ся, щоб не вискано еї у м і р к о в а н я проти неї, отже посунула ся в радикалізмі дальше, як соціалїсти, до чого її спонукала ліцитация. Аґітаційнай розмах, яким всеполька заподїляла стілько лиха польській справі, похнув всепольків до того, що випередили соціалїстів в неуступчивости і заслїбленю. Але соціалїсти були немилосерні супроти всепольської молодіжи і пригадали їй поступованє всепольського сторонництва в думі і в краю і поставили резолюцію, котра осуджувала політику польского кола в Петербурзі і заяву трех сторонництва проти бойкоту шкіл, — сїю заяву, завдяки котрій усунено небезпеку замкненя польских приватних шкіл. Соціалїсти хотїли отже здискредитувати радикалізм всепольської молодіжи, пригадкою і осудом „угодовости“ старших. Резолюції усуне-

но, яко не обняті днівним порядком, але поступовці внесли їх до протоколу на вічну пам'ять в виді заяви.

Погляди обидвох таборів зїзду польської молодожі вельми характеристичні. Зображають они ідеї, якими перенята, якими виховує ся нині молодіж. Молодіж захоплена відразу агітацією, яка впоєє в неї високопарні оклики, поки она ще всїла скріпити свій ум достаточною кількістю позитивного знання і поки набрала ся методи строгого мислення. Серед такого мрачного настрою западають всілякі ухвали, які наносять суспільности чимало шкоди, внескують її якраз в часах, коли інші народи поступають скорим кроком в культурнім розвитку вперед і скріпляють ся до боротьби о єствовавене і розвиток.

Політичний огляд.

Заграниця.

Серед голосного протесту більшої частини відвідуваних народів розпочав цар Никола II свою поїзду по європейським Заході, щоби відсвіжити давні політичні союзи, а нові скріпити. Відвідав у Франції, яко перша часть програми царської подорожі відбули ся в найсильнішій французській морській пристани в Шербур (Cherbourg), де наступила стріча царя і Ізвольского з президентом французської республіки та міністром Пішоном. Посипали ся, як звичайно, при бенкеті взаїмні компліменти. Президент Фалієр заявив, що союз Франції з Росією вважають зовсім справедливо «запорукою світового мира», а цар навіваючи свою бесіду до сеї самої теми висказав своє пересвідчене, що союз обох тих держав становить «цінну запоруку для загального мира».

Є се найлучшим доказом, як часи змінюють ся. Союз Росії з Францією, що свого часу був заключений яко зачіпно-оборонний союз, в чім головну роллю відгравала зачіпність, хоче уходити тепер яко запорука світового мира. Міністер Пішон толкує в *Matin* сю зміну понятя російсько-французької приязни загальним настроєм. Але не без легкої іронії додає він, що також стріча царя з англійським королем не викличе непокою по нічній стороні. Очевидно ніхто не може й на хвилину сумнівати ся, що зовсім що иншого укриває ся поза миролюбними словами тоасти. Не без основи здогадує дехто, що предметом розмови на зїзді в Шербур було балканське питає. Ізвольський і Пішон мусїли з прикритістю ствердити, що агресивна політика, в якій Франція не брала на жаль діяльної участі, не принесла оживаних користей, що дорога, яка вела з Ревлю до Царгорода й Бієгорода, не була вистелена лаврами і на дурно обі тоастуючі сторони старають ся тепер надати мирного значіння своїй приязни. Пішон вказує на те, що тепер нема вже в звичаю, як давнійше, поза тоастами добачувати якісь укриті гадки. Є се, здає ся, ознакою вдоволення з наслідків політичної зимової кампанії, скоро у Відні та Берліні не думають зовсім сумнівати ся в правдивість бесід, вивіджених на помості корабля *Vérité*.

Ухвала англійських автономічних колоній в полудневій Африці, іменно Капляндія, Наталю, Трансвалю і Оранїю, про яку ми свого часу подали звістку, щоби утворити союз зі спільним представником корони і спільним парламентом, одержала затверженє зі сторони палати лордів, яка одногосно прийняла предложений собі проект пол.-афр. конституції. Зміст сеї ухвали такий: Протягом року після єї затверженя згадані чотири автономічні пол.-афр. колонії можуть наслідком королівського розпорядку получить ся в одну державу п. н. «полуднева африканська Унія». Кожда з тих колоній задержить свою назву і границі. Інші англійські колонії в Африці, а особливо область англійської пол.-афр. Компанії, можуть приступити до Унії пізнійше. Король буде іменувати генерального губернатора Унії з річною платнею 25.000 франків. Дорадним тілом єго буде «виконуюча Рада», котрої членів буде іменувати губернатор і в якого руки будуть они складати присягу. Час їх урядо-

ваня буде зависіти виключно від волі губернатора. Ся рада буде зовсім независима від парламенту.

Пол.-афр. парламент буде зложений з 2 палат, з сенату і законодатних зборів. Осідком єго буде Саретовн, осідком виконуючої власти Преторія. До посольської палати буде вислала Капляндія 51, Наталь 17, Трансваль 30, Оранїя 17 членів вибраних рівним і загальним голосованем, одначе лише зі сторони білої людности. Муриня і Хінці не мають участи в виборах. Се право може признати парламент тим особам, які перед завязанем Унії мали єго в Капляндії. Зміна теперішного стану і розширення виборчого права на людність інших рас може наступити лише на спільнім засіданню палати послів і сенату і то більшістю $\frac{2}{3}$ голосів.

Хросимо відховити передплату.

Новинки.

— Календар. В четвер: руско-кат.: Теофіля, Троф.; римо-кат.: Марві Б. сн. — В п'ятницю: руско-кат.: Бориса і Гліба; римо-кат.: Преобр. Госп.

— З Кривча, борщівського повіта, доносять нам, що в останніх двох тижнях перебував там п. Кл. Гутковский і знимав пляни внутра славних тамошних печер. Прийм він відкрив багато нових хідників і дешо розширив доси дуже вузький вхід до печер. Підчас єго побуту прибуло до Кривча кілька дружин прогульковців як з Буковани, з Відня і зі Львова (відділ сокільських наколесників), які під єго проводом звиділи печеру. Прогульковці були прямо очаровані їх величю і красою, хотй з причини 7 до 8 годинного побуту під землею прямо упадали з умученя. Шкода, що п. Гутковский не маючи матеріяльних средств, не може вести дальших дослідів в печерах і зробити їх на європейський лад доступними для всіх. Як нам говорено, п. Гутк. вносил в тій справі до краєв. виділу петицію о запомогу, однак на дармо. Кр. виділ відповів, що не має в бюджеті на ту ціль грошей. Сею справою повинні заняти ся наші соймові послы і подбати о обильну запомогу на дальші досліді в кривчицких печерах, бо инакше возьмуть їх в свої руки чужинці, які вже мають переговорювати з властителям тих теренів що до купна. *Saveant consules!* щоби не стало ся таке в Кривчем, як в галицким капальніми нафти!

— Посмертна згадка. Іван Струминський, п. к. радник двора, емеритований радник трибуналу апеляційного у Відні — як ми вже доносили — помер у Львові 24. липня в 83. році життя. Похорони відбули ся дня 26. липня. Прекійний яко питомець належав до тих многих, що брали участь в польськєм повстаню. Та пізнійше будучи радником суду в Тернополі, перепровадив wraz з д-ром Лучакивським введене в житє фондації кн. Острожского. Около переведеня сеї фондації заслужив ся вельми емер. староста Глинецкий й, котрий був тоді комисарем в Тернополі і вигребає сю справу з актив. Також тодішній о. Фортува не тільки не помагав, але супротивляв ся переведеню фондації. Др. Лучакивський і Струминський мимо того довершили при помочи п. Глинецкого сего діла а Струминський був першим єї головою. Вічна єму пам'ять!

— Неграмотність рекрутів. Оголошена недавно статистика європейських держав винакує проценте число неграмотних між рекрутами. Отже на сто рекрутів є неграмотних: в Швеції, Норвегії, Швайцарії і в Англії по 1; в Данії, Голляндії по 2; в Франції 4, Німеччині 5, Фінляндії 5, Бельгії 10, Австро-Угорщині 26, в Греції 30, Італії 31, Болгарії 52, в Сербії і в Росії по 62, в Іспанії і Португалії 70, а в Румунії 75.

— Податки в старині. Нині люди нарекають на податки і «драчки» різнородні, а нікому і не приснять ся, як динні податки бували в давнійших часах. І так за часів перших пруских королів податками було обложени одній і перуки. Хто на своєму одній носив прикраси золоті і срібні, сей мусїв платити податку одного таляра річно. Ношене перуки коштувало 3 до 4 таляри в рік. Хто їздив повозкою і нищив тим чином дорогий поміст улиці, платив річно 3 таляри. Був понадто податок від дамських стрів на голову, від панчіх, виступців (пантофлів) чобіт і капелюхів, по 1 талярову в рік. Хто хотїв щити наву, чоколаду, чай, — мусїв постаратися о привезенє; плачено по 2 таляри річно за кожний з тих навиків з окрема. Найпотішійшам був податок поголовний, або т. зв. «поголовне», оплачуваний навіть через особи королівського двора. І так король платив за свою голову 5 тисяч

талярів річно, а королева 2 тисячки. Кожний ремісник платив по пів таляра річно. Платили також податки панни, котрим минуло було 20 літ і то аж до хвилі, коли їм усьміхнулось щастє і они в парі станули перед тетраподом, — або аж до сорокового року житя, по талярі в рік.

— Машина до лету і панцирники. Воздухоплавєць Блеріо дістав вже з Парижа і Відня кількадесять замовлень на доставу своїх машин. Мають они ту прикмету, що займають всего 15 квадратних метрів площі і дають ся легко зложити і перевезти. Баллон Цепеліна не має тих прикмет, бо є за великий і коштує разом з гаєлюю тільки, що за ту квоту можна купити 300 машин до лету. Війскові круги застановляють ся вже, чи варту будувати нові панцирники типу «Dreadnought», які коштують по 50 мільонів корон. За ті гроші можна поставити воздушну флоту з 10.000 машин до лету системи Блеріота. Кожда машина може взяти крім керманича ще двох людей. Ніяка флоту ні армія не остоля би ся перед хмарою вєлізних ітахів, коли би випустили ся з гори шрапеллі і гранати. Епохальний винахід Блеріота піде очевидно в першій мірі на услуги армії, але без сумнію покориються ся ними також народи в цілях кому-нікації.

— Самоубийство. В Перемишлі застрілив ся дня 1. с. м. в своїм бюрі судовий офіціант Григорій Гулай. Яка була причина наложеня на себе руки, не знати на певно. В полішенім листі пише Гулай, що єго переслідував єго наставник, асистент Ельнер, недавно перенесений до Перемишля. Інші знова розповідають, що Гулай застрілив ся з розпущи, бо не міг удержати своєї родини, жінки і осьмеро дітей.

— Віл з шістьма ногами. В Сан Марсє коло Відня привів одній господар до різні вола з шістьма ногами. Понадпрограмові ноги виходять з хребта. Гандляр худобою, що під той час зявив ся в різні, купив вола за добрі гроші і думав обвезти єго по всіх ярмарках і показувати прилюдно за оплатою. Віл сей здоровий як — віл і важить 400 кильограмів. Тепер має 9 років.

— Майно під морськими фіями. Велика німецька корабельна агенція «Льойд», піднялась теперішними часами, відбудути з дна морського воєнного корабля Голляндії, який підчас війни Франції з Англією затопив ся коло острова Терхдлінг, несучи wraz з собою 15 мільонів голляндських гьльденів на дно морське. В 1825 р. пїсар Вільгельм відступив майно на дві мря Англії, котра й відпродала своє право «Льойдови». В протягу минулого столїтя відбудуто з того майна около мільона золотих. Від часу до часу, появлялись в тій справі записки, а «Льойд» організував останніми часами сторожу, якаб мала перешкодити в порушуваню підморського майна непокликаним охотникам; знов з другої сторони заключив договір з одним товариством технічним, яке зобовязалось при помочи спеціального апарату згадані скарби видобути. Апарат сей се прилад основуючий своє примінєне на ссучім резервоарі, освіченім підводними рефлекторами. Він може в протягу 24 годить видобути 40.000 тон морського піску, в котрім й будуть порозсипувані з гниючого корабля гроші. Сам корабель «Лютіне» мабуть й не варто буде видобувати, бо зігнив.

— Римський скарб. В Касперівцях коло Заліщик найшли пастухи на двірським лані над берегом Серету під каменем около 1.000 штук римських грошей, переважно денарів, з I віку по Хр.

— Дрібні вісти. Вінчанє п. Івана Остала, укінч. богослова, з п.-ю Наталкою Альбіною Левничкою відбуде ся дня 8. серпня о 7. год. вечер в церкві св. Параскєвії у Львові. — Вінчанє п. Зиновія Дригиліча, укінч. богослова, з п.-ю Марією Тимцюраківною відбуде ся дня 10. с. м. о 7. год. вечер в парохіяльній церкві в Дашаві (п. Гельзендорф-Комарів). — Вінчанє п. Михайла Геника, судового авскултанта, з п.-ю Неопілею Шинайлівною відбуде ся в Коломиї дня 27. липня. — П.-і Сїчаньска, мати Марослава, переселилась до Станиславова, де недалеко карного заведеня, в яким єї син перебував, винаняла собі мешканє.

— Поетичний кутич.

Іду-бреду...

Іду-бреду.. Роса, як море...
До півдня місяць докотив,
Долини сьдять, дрімають гори...
А я бреду... Кудиж? — Зблудив...

Іду-бреду.. Кругом так тихо,
Тумани смужками плывуть...
В долинї з співами і сьміхом
Танок русалоньки ве уть.

А я бреду... Як чайка, плаче
Самітне серденько моє...
«А їди до мене, мій юначє»...
— Русалка голос подає.

(„Рада“)

І. Павовський.

Оповіді.

— **Кр. рада шкільна** іменувала дійсн. учителями отсих заступників учителів: Жигм. Домасевича в гімназії в Бережанах, Том. Єдлінського в гімназії в Дрогобичі, Як. Рудницького і Франц. Гавдука в гімназії в Яслі, Ів. Гірчака в польській гімназії в Коломиї, Стефана Хлюка в І. гім. в Тернополі, Мих. Балакіма в ІІ. гім. в Тернополі, Іос. Цежа і д-ра Ів. Сайдака в гім. у Вадовицях, Ант. Сухоного в гім. в Дрогобичі, Мкч. Шрайбера в гім. в Сокалі, Ал. Яровчика в ІІ. польск. гім. в Тернополі, Влад. Конечного в реальній школі в Ярославі, Ром. Моланду в гім. Яслі; — надала дійсним учителям посади: Ант. Спшеліському в гім. у Вадовицях в гім. Ярославі, Кар. Клішакови в гім. в Сяноці в V. гім. у Львові; іменувала провізоричними учителями заступників учителів: Бол. Похмарського в ІІ. гім. в Ряшеві, Гавр. Дубеля в реальній школі в Снятині; — перенесла заступників учителів: Влад. Вайдовича в IV. гім. у Львові до польск. гімназії в Коломиї, Брон. Секерського в IV. гім. у Львові до гім. в Бережанах, Стеф. Зачка із VII. гім. у Львові до польск. гім. в Коломиї, Мик. Кордасевича в IV. гім. у Львові до польск. гім. в Коломиї, Стеф. Кучинського в IV. гім. у Львові до гім. в Бережанах, Жигм. Баронча з польск. гім. в Коломиї до IV. гім. у Львові, Дм. Самборського з польск. гім. в Коломиї до гім. в Бережанах; — іменувала заступниками учителів: Ігн. Стампера ІІ. польск. гім. в Станиславові, Стан. Войтовича в гім. Бережанах, Жигм. Герстмана, Меч. Крукевича і Влад. Травнфельнера в IV. гім. у Львові, Юл. Колянковского і Стан. Клапоушака в рускій гім. в Станиславові, Абр. Готфріда в ІІ. польск. гім. в Станиславові.

— **Перенесене.** Галицка дирекція почт і телеграфів перенесла поштового офіційала, Ярослава Сінгалевича, з Бережан до Стрия.

— **Пригадуємо,** що перша хліборобска вистава в Стрию буде отворена 19. вересня с. р. Коже село, кожний свідомий господар повинен взяти участь в тій виставі — виставляючи найдобріші плоди своєї рилі і праці. Зголошеня належить слати на адресу: Краєвий Союз господарско-молочарський в Стрию.

Харківський Народний Дім в 1908. році.

Звіт харківського Народного Дому за мунуий 1908 рік містить доволі цікаві відомости.

Просвітна робота сего закладу, давно мулила очі істинно-руським людям. В 1907 році, за часів генерала Пешкова зроблено пробу скомпромітувати сей заклад і, таким робом, виврати его з рук поступових людей. Ся проба не мала успіху, але на цілих 5 місяців прийнила роботу народнього дому, від листопада 1907. р. до цвѣтня 1908 року. Звіт так оповідає про сю справу.

Хтось, бажавши відібрати нагороду за ревність, приніс підчас вистави кілька бомб чи гранатів та й поклав їх на видноті в курільні Народного Дому. На підставі сего випадку ген. Пешков зробив висновок, що в Народнім Домі роблять бомби, що там їх в 500 штук або й більше, та що звіди їх посилають, куди там треба. В будинку зроблено пильний трус, зривали поміст, риди землю, зруйнували теплові та вентиляційні хідники, але жадної бомби більше не знайшли. Всеж таки ген. Пешков зачинив Народний Дім і вже его відчинено аж через 5 місяців, дякуючи заходам посла до держ. думи кн. Голіцина.

В серпні 1908. року, підчас 80-літнього ювілею Л. Толстого комісія, що впоряжає читання, та комітет, що кермує Народним Домом, хотіла уладити читаня творів Л. Толстого, навіть без життєвєго его, але сего не дозволено.

Поминаючи сі халени, можна сказати, що діяльність Народного Дому в 1908. році провадила ся звичайним шляхом. Були читаня з малюнками чарівного ліхтаря і ставили ся драматичні вистави. Сего року у перше робили ся читаня українською мовою. Читано твори Шевченка „Катерина“ та „Наймичка“. Як свідчить справозданє, сі твори збирали що найбільше слухачів. Усього в будинку було 13 читань, і на них перебувало 4551 слухачів, себто 350 чол. на кожнім читаню, а на читаню „Катерини“ та „Наймички“ було 477 слухачів.

Бажано, щоб сей безсторонний досвід привів до добільшеня читань українською мовою, котра така мила слухачам і так вабить їх увагу, що вже давно поміщено і в томуж Народнім Домі на драматичних виставах.

Драматичні вистави ставили 3 гуртки: один російський та два українські. Перший поставив 27 вистав, а два другі — 18 вистав. На

українських виставах відіграно такі твори: Хмара, На громадській роботі, Кума Марта (двічі), Житейське море, Дай серцю волю, Борці за мрії, Серед бурі, Лімерівна, Лісова квітка, Зимовий вечір, Дві сімї, Наймичка, Безталанна, Ліхасікра, Мати-наймичка (Тогобочного, переробка Шевченкової „Наймички.“), Степовий гість, По ревізії. Сего року уперше ставили ся оперети та твори з співами: Запорожець за Дунаєм, Не ходи Грицю, Вечерниці, Кум мірошник, Бувальщина та Коханє в мішках (Ашкаренкове). Усі твори виконували ся без шаржу, старанно і досить добре. Впорядчиків сих вистав дд. Хвороста, Зінченка та Метрусенка не можна не подякувати за їхню щирю працю. Бажаємо, щоб они ще побільшили свій репертуар і перекладними творами загальної ваги, як от „Ревізор“, „Влада темряви“ (Власть тьми), „Євреї“, „Візник Геншель“, „Забабки“ (Шніцлера), „В золотих кайданах“ (Мірбо) та інші.

Для народних вистав дозволено, особливий обмежений репертуар, але заходами комітету едасть ся той репертуар побільшити. І сього року комітет добув дозвіл на вистави: „Гадзі“, „Суєтні“, „Житейське море“, „Зорі нового життя“ та інші.

Звіт свідчить, що і сего року українські вистави збирали більше глядачів, ніж російські. На 27 рос. виставах перебувало 23.158 глядачів, себ то — по 857 гл. на кожній виставі; на 18 укр. виставах перебувало 16.314 гляд., себ то по 906 гл. на кожній виставі.

На рос. виставах було на 1 празниковій 886 гл., на 1 буденній 571; на укр. виставах було на 1 празниковій — 939 гляд., на 1 буденній 673 глядачі.

(„Рада“)

Д. Пісочинець.

Телеграми

з дня 4. серпня.

Солунь. З приводу кретийської справи настало межі тутешнім населенєм велике зворушенє. Молодотурецкый комітет відбув засіданє в тій справі і рішив утворити народну армію і впасти до грецької Тесалії на власну руку, если правительство не розвяже до тижня кретийского узла.

Мадрид. В Барцельоні, Марторель і Гартя привернено мир. До Сарабель вислано військо.

Проповіди на свята і неділі цілого року, написав Петро Білинський. Часть IV. — можна дістати у автора в Зарваниці, пошта Вишньчик, також в книгарні Тов-а ім. Шевченка і в книгарні Інститута Ставропигійского у Львові по ціні 3 корон. 74 (2—3)

Конкурс на будову церкви.

В місті Радимні має ся зараз мурувати церков. Хто би хотів сего підняти ся, зволить переглянути пляни і внести письмєнну офєрту в гр.-кат. уряді парохіяльнім в Радимні до дня 26. н. ст. сего місяця (що дня по полудні о 3. год.). 75 (1—3)

Дяна жонатого, уміючого грати на фісгармонії і вести хор, пошукує сейчас: Руско-катол. Уряд парохіяльній в Глубічку, п. Озеряни коло Чорткова. 73 (2—3).

„Przegląd Krajowy“

dwutygodnik polityczny, społeczno-ekonomiczny i literacki o kierunku demokratyczno-krajowym, poświęcony przedewszystkiem sprawom kulturalnym Ukrainy.

Передплата „Przegląd-u Krajow-ogo“ вносите в Галичині: річно 18 К, піврічно 9 К, чвертьрічно 4 К 50 с.

Адреса Редакції і адміністрації: Київ, Фундуклівська ч. 10, м. 14.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-русской фабрики Евгєна Білинського в Збаржжї.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурса тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по съвѣшениках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадницькі поштової 25.261.

Товариство взаїмних обезпеченя

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і знарядїв господарських, від шкід огне- вих під корисними услївами, числить уміркованї премїї за обезпечєня,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарї,

уділяє обезпечєнєм членам з річної надвижки зворотї.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Полїси „Дністра“ приймає при позиках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ошадности, Руска Щадниця і інші каси ошадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечєнїв в Кракові. Інформації до обезпечєнїв уділяють агєнції „Дністра“.

Зголошеня письмєнних господарїв о агєнцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робить инший агєнт „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 вивозять: Фонд резервовий і резерва премїй К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворенї для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано		по пол.		вечер	
	рано	перед пол.	по пол.	вечер	вночі	
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50	
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30	
Тарнога	—	—	1:10	—	—	
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30	
Червоць	8:05	—	2:05	5:58	9:30	
Червоць	—	—	—	6:40	12:20	
Станиславова	5:45	—	—	—	—	
Коломиї	—	10:20	—	—	—	
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00	
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00	
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00	
Любїня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*	
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—	
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†	
Брухович	7:10	10:05А	1:48В	4:50	8:20	
Брухович	8:15	12:40	3:27В	5:30Г	9:35В	
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50	
На Підзамче:						
3 Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12	
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12	
Курович	—	—	11:19	—	9:39	
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39	

Зі Львова відходять до	рано		по пол.		вечер	
	рано	перед пол.	по пол.	вечер	вночі	
Кракова	8:50	8:25	2:45	7:00	11:15	
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45	
Ряшева	—	—	3:30	—	—	
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10	
Червоць	6:10	9:35	—	—	10:38	
Червоць	—	9:10	2:23	—	2:50	
Станиславова	—	—	2:50	—	—	
Коломиї	—	—	—	6:00	—	
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25	
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25	
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:45	
Любїня	6:00	9:05	2:15*	8:40	10:45	
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35†	
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30	
Брухович	7:21	11:05	2:30В	5:50Г	8:34В	
Брухович	6:14	9:00А	12:41Б	3:45	7:10	
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15	
3 Підзамча:						
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32	
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—	
Курович	—	7:13	—	2:52	—	
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—	

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатанї товстим друком. — *) Лише в неділі і свята від ¹⁰/₃ до ¹⁸/₃. А) Лише в неділі і свята від ¹/₃ до ²⁰/₃. — В) Лише в неділі і свята від ¹/₆ до ²⁰/₆. — Г) Щоденно від ¹/₇ до ³¹/₈. — †) Лише в неділі.